

ВПЛИВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ РЕСУРСІВ НА ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Інтелектуальні ресурси стають основою добробуту підприємств. Вони поряд з матеріальними ресурсами визначають конкурентоспроможність підприємства та виступають ключовим фактором їхнього розвитку. В умовах підвищення науково-технічного рівня виробництва, зростання потреби в удосконаленні технологій і входження до постіндустріального суспільства, з'явилася необхідність більш пильної уваги до інтелектуальних ресурсів підприємства.

Інтелектуальні ресурси являють собою сукупність накопичених знань за розробленими технологіями і науковими відкриттями. Вони включають в себе результати творчої і інтелектуальної праці людей, а також організаційні знання, властиві кожному підприємству. Знання виступають в наступних формах: людський капітал, інтелектуальна власність, інформація, інновації, технології ведення бізнесу, організаційна (корпоративна) культура. Вони виступають основою створення дуже важливих активів підприємства - нематеріальних.

Інтелектуальні ресурси беруть як пряму, так і опосередковану участь у формуванні та реалізації всіх найважливіших форм і видів діяльності суб'єктів управління. Вони є складовою діяльності суб'єктів управління і, водночас, об'єктом управління. Інтелектуальні ресурси при цьому виконують ряд функцій, серед яких виділяються такі:

- інформаційна (збір, опрацювання, збереження, передання інформації);
- комунікативна (обмін ідеями, знаннями, досвідом, культурою тощо);
- управлінська (сприяння ухваленню більш оптимальних управлінських рішень, досягненню ефективних результатів, суспільному прогресу);
- інноваційна (стимулювання нововведень);
- функція розвитку (стимулювання позитивних тенденцій у розвитку різноманітних соціальних систем);
- креативна (пошук нових шляхів розв'язання актуальних проблем, використання творчих методів і форм управління суспільними процесами);
- пізнавальна (аналіз навколишнього середовища, суспільно значимих процесів);
- світоглядна (формування суспільної свідомості, сприяння інтелектуалізації суспільства);
- освітня (підвищення освітнього рівня суспільства з використанням провідних інтелектуальних та інформаційних технологій);
- захисна (створення конкурентоспроможних інтелектоємних товарів і послуг);
- відтворювальна (продукування нових знань)

Суспільство, що приходить на зміну індустріальному виробництву, часто позначають як економіку, засновану на знаннях (knowledge based economy), або простіше, але менш коректно - як економіку знань (knowledge economy).

Заснована на знаннях економіка постіндустріального суспільства відрізняється від попередніх суспільних формацій наступними ознаками:

По-перше, на цій стадії об'єктивувати в продуктах і послугах знання формує більшу частину створюваної вартості. Цей процес розвивається через зростання наукоємності виробленої продукції і розвиток ринку інтелектуальних товарів і послуг. Інтелектуалізація технологій забезпечує різке підвищення продуктивності праці. На думку фахівців, можливості передових сільськогосподарських і промислових технологій такі, що при їх повсюдному впровадженні приблизно через 30 років 2% працездатного населення Землі могли б задовольняти потреби інших жителів планети. Якщо ж говорити про реалії, то в промислово розвинених країнах частка зайнятих в сільському господарстві не перевищує 10%, а безпосередньо залучених в матеріальне виробництво - 20%.

По-друге, в економіці постіндустріального суспільства діяльність, пов'язана з виробництвом, зберіганням, передачею і використанням знань, набуває все більш важливе значення. Особлива роль у цій діяльності належить освіті, характер і значення якої змінюються найбільшою мірою. Починаючи з 60-х років ХХ століття витрати на освіту в усіх країнах починають рости набагато швидше, ніж в інших галузях народного господарства. Виникла свого роду «індустрія освіти», яка в багатьох країнах фінансується в основному державою і займає в ряду громадських витрат центральне місце, поруч з обороною, охороною здоров'я та соціальним захистом населення. У сучасній економіці освіта розглядається як форма інвестицій в людський капітал, від якої залежить його якість і успіх виробництва. Найбільш повно сучасні тенденції його розвитку позначилися в концепції безперервної освіти.

По-третє, характерною рисою економіки, заснованої на знаннях, є перетворення працівників, зайнятих виробництвом, передачею та використанням знань, в домінуючу групу в загальній кількості зайнятих.

За цими фактами одні дослідники бачать результати науково-технічного прогресу і пов'язаного з ним зростання продуктивності праці і рівня життя. Інші вважають, що причина - виснаження дешевих природних і трудових ресурсів. Треті пов'язують зміни в громадському способі виробництва з інформаційною революцією. У кожному з цих пояснень є частка істини, але спільною основою для посилення дії всіх цих різноманітних чинників є зміни в напруженості і характер конкуренції, викликані глобалізацією економіки. Глобалізація ринку, зростання числа транснаціональних компаній, нові технології, що полегшують вихід на нові ринки, зростаючий тиск з боку акціонерів, - все це породило гіперконкуренцію, що вийшла за межі національних ринків.

В умовах гіперконкуренції особливого значення набуває конкурентоспроможність учасників ринку. Конкурентоспроможність - це досить складне поняття, в основі якого лежить інноваційна активність учасників ринку.

Головними інструментами конкурентної боротьби в цій ситуації стають: а) налаштування на споживача, більш повний облік його індивідуальних потреб, б) постійне вдосконалення бізнес-процесів. Як перша, так і друга стратегії вимагають використання інтелектуальних ресурсів фірми.

Тому, на наш погляд, проблеми нарощування інтелектуальних ресурсів і управління ними важливі не тільки для лідерів світової економіки, а і для малого й середнього бізнесу для підтримки власної конкурентоспроможності на ринку.

Список використаних джерел:

1. Каргинова М.А. Что в настоящее время следует относить к интеллектуальным ресурсам? // *Современные проблемы науки и образования*. 2015. № 1. С. 277.
2. Климов С. Значение интеллектуальных ресурсов в постиндустриальной экономике. URL: http://www.elitarium.ru/znachenie_intellektualnykh_resursov_v_postindustrialnojj_ekonomike/
3. Леонтьев Б.Б. Цена интеллекта. Интеллектуальный капитал в российском бизнесе. – М.: Издательский центр «Акционер», 2002.
4. Маркс К., Энгельс Ф. Собрание сочинений. Т. 46. URL: http://libelli.ru/marxism/me_ss2.htm.
5. Эдвинссон Л., Мэлоун М. Интеллектуальный капитал. Определение истинной стоимости компании/ Новая постиндустриальная волна на Западе. Антология. Под ред. В.Л.Иноземцева. – М.: Academia. 1999. С.432-447
6. Drucker P. *The Next Information Revolution* // *Forbes ASAP*, 24 July. 1998
7. Stewart T.A. *Intellectual Capital. The New Wealth of Organizations*. – N.Y.: Currency Doubleday. – 1997.